EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (teine koda)

23. september 2004 *

Liidetud kohtuasjades C-435/02 ja C-103/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Landgericht Essen'i (Saksamaa) ja Landgericht Hagen'i (Saksamaa) vastavalt 25. novembri 2002. aasta ja 11. veebruari 2003. aasta määrustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid kohtukantseleisse vastavalt 2. detsembril 2002 ja 5. märtsil 2003, kohtuasjades

Axel Springer AG

versus

Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG (C-435/02),

ja

Axel Springer AG

versus

Hans-Jürgen Weske (C-103/03),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans (ettekandja) ning kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken ja N. Colneric,

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: R. Grass,

olles teavitanud eelotsusetaotluse esitanud kohtuid, et vastavalt kodukorra artikli 104 lõikele 3 kavatseb Euroopa Kohus anda põhistatud määruse,

palunud esitada pooltel Euroopa Kohtu põhikirja artikli 23 kohaselt arvamusi,

kuulanud ära kohtujuristi,

on andnud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad nõukogu 8. novembri 1990. aasta direktiivi 90/605/EMÜ, millega on muudetud direktiivi 78/660/EMÜ raamatupidamise aastaaruannete kohta ning direktiivi 83/349/EMÜ konsolideeritud aastaaruannete kohta nende direktiivide reguleerimisala suhtes (EÜT L 317, lk 60).

2 Nimetatud taotluste aluseks on kohtuvaidlused Axel Springer AG (edaspidi „Springer") *versus* Zeitungsverlag Niederrhein GmbH & Co. Essen KG (edaspidi „Zeitungsverlag") (C-435/02) ja Springer *versus* H.-J. Weske, Radio Ennepe-Ruhr-Kreis mbH & Co. KG (edaspidi „Radio Ennepe") juhataja (C-103/03), milles Springer taotles luba tutvumaks Zeitungsverlag'i ja Radio Ennepe raamatupidamise aasta-aruannetega.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

3 Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktile g (muudetuna EÜ artikli 44 lõike 2 punkt g) on Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni tegevus suunatud asutamisvabaduse piirangute kaotamisele, mistõttu nad kooskõlastavad vastavalt vajadusele tagatisi, mida liikmesriigid nõuavad äriühingutelt EÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus (nüüd EÜ artikli 48 teine lõik) määratletud tähenduses nii osanike ja aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks, pidades silmas selliste tagatiste muutmist võrdväärseks kogu ühenduse ulatuses.

4 Direktiiv 90/605 võeti vastu muu hulgas nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljanda direktiivi 78/660/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid, reguleerimisala muutmiseks (EÜT L 222, lk 11, edaspidi „neljas äriühingudirektiiv").

5 Neljas äriühingudirektiiv sätestab meetmed äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid puudutavate siseriiklike õigusnormide ühtlustamiseks. Direktiiv kehtib Saksamaal järgmistele äriühinguvormidele: Aktiengesellschaft (aktsiaselts), Kommanditgesellschaft auf Aktien (aktsiatel usaldusühing) ja Gesellschaft mit beschränkter Haftung (osaühing).

6 Direktiivi 90/605 artiklid 1 ja 2 laiendavad neljandas äriühingudirektiivis sätestatud ühtlustamismeetmete rakendusala muu hulgas teatud isikuühingu vormidele, sealjuures Saksamaa Kommanditgesellschaft'ile (usaldusühing), mille kõik täisosanikud on kapitaliühingud käesoleva otsuse eelmises punktis loetletud vormis.

7 Seega laiendab direktiiv 90/605 neljandas äriühingudirektiivis sätestatud ühtlustamismeetmete rakendusala Saksamaal muu hulgas usaldusühingu vormis äriühingule, mille kõik täisosanikud on osaühingud (edaspidi „GmbH & Co. KG").

8 Nimetatud äriühinguvormi suhtes kehtib seega neljanda äriühingudirektiivi artikli 47 lõige 1, mida on muudetud nõukogu 13. juuni 1983. aasta seitsmenda direktiivi 83/349/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid (EÜT L 193, lk 1), artikli 38 lõikega 3, milles sätestatakse:

„Nõuetekohaselt kinnitatud raamatupidamise aastaaruanne ning tegevusaruanne koos arvamusega, mille on esitanud raamatupidamisaruannete auditeerimise eest vastutav isik, avaldatakse vastavalt iga liikmesriigi seadustele kooskõlas direktiivi 68/151/EMÜ artikliga 3.

Liikmesriikide seadustes võib siiski lubada, et tegevusaruannet ei avaldata eespool sätestatud viisil. Sel juhul tehakse see üldsusele kättesaadavaks äriühingu asukohas asjaomases liikmesriigis. Taotluse korral peab olema võimalik hankida kogu sellise aruande või selle mis tahes osa koopia. Sellise koopia hind ei tohi ületada selle halduskulusid."

9 Nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimese direktiivi 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT L 65, lk 8, edaspidi „esimene äriühingudirektiiv), artikli 3 lõiked 1–3 sätestavad:

„1. Igas liikmesriigis avatakse keskregistris, äriregistris või äriühingute registris iga registreeritud äriühingu kohta toimik.

2. Kõik artikli 2 järgi avalikustamisele kuuluvad dokumendid ja andmed säilitatakse toimikus või kantakse registrisse; registrikannete objekt peab iga kord peegelduma toimikus.

3. Taotluse korral peab olema võimalik saada koopia või väljavõte artiklis 2 loetletud dokumentidest ja andmetest tasu eest, mis ei ületa koopia tegemise halduskulusid.

[...]"

10 Esimese äriühingudirektiivi artikli 2 lõike 1 punkt f sätestab:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et äriühingud avalikustavad vähemalt järgmised dokumendid ja andmed:

[...]

f) bilanss ja kasumiaruanne iga majandusaasta kohta [...]"

Siseriiklik õigus

11 Euroopa Kohus on 22. aprilli 1999. aasta otsuses kohtuasjas C-272/97: komisjon *v.* Saksamaa (EKL 1999, lk I-2175) tuvastanud, et direktiivi 90/605 pole ettenähtud tähtaja jooksul Saksa õigusesse üle võetud.

12 Saksa õigusesse, eelkõige Handelsgesetzbuch'i (äriseadustik, edaspidi „HGB") viidi pärast seda sisse vastavad muudatused, mille tulemusena kehtivad neljandas äriühingudirektiivis sätestatud ühtlustamismeetmed nüüd ka GmbH & Co. KG-le (HGB § 264a).

13 Lisaks nähakse muudetud sätetega ette kindlaksmääratud kohustuste rikkumise eest vähemalt 2500 euro ja maksimaalselt 25 000 euro suurune rahatrahv, mille määrab Amtsgericht (Saksamaa), äriregistrit pidav kohus.

14 Rahatrahvi saab määrata siiski ainult Amtsgericht'ile esitatud taotluse alusel. Samas pole taotlust esitama õigustatud isikute ring piiratud, nii et selline õigus on igaühel (HGB § 335a ja 335b).

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Springer esitas kohalikele Amtsgericht'idele taotlused kohustada trahvi ähvardusel pressi- ja kirjastusettevõtjat Zeitungsverlag ja ringhäälinguettevõtjat Radio Ennepe esitama raamatupidamise aastaaruanded, et Springer saaks nendega tutvuda.

16 Kohtud rahuldasid need taotlused, kohustades äriühinguid esitama aastaaruanded ning määrates äriühingute juhatajatele Glandtile ja Weskele 5000 euro suuruse rahatrahvi juhuks, kui dokumente ei esitata määratud tähtaja jooksul.

17 Kuna aastaaruandeid ei esitatud tähtaegselt, määrati kohtumäärusega rahatrahv.

18 Zeitungsverlag ja Glandt ning Weske vaidlustasid need määrused eelotsusetaotluse esitanud kohtutes.

19 Kohtute arvates lubavad nende menetluses olevad kohtuasjad seada kahtluse alla direktiivi 90/605 kehtivuse.

20 Kohtuasjas C-435/02 peatas Landgericht Essen menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas direktiiv 90/605 [...] koosmõjus direktiivi 78/660 [...] artikliga 47 on kooskõlas ühenduse õiguses sätestatud kutsevabaduse põhimõttega selles osas, mis kohustab usaldusühingut, mille täisosanikuks on osaühing, avaldama raamatupidamise aastaaruande ja tegevusaruande, eriti kui nende dokumentidega tutvuma õigustatud isikute ring pole piiratud?

2) Kas direktiiv 90/605 [...] koosmõjus direktiivi 78/660 [...] artikliga 47 on kooskõlas ühenduse õiguses sätestatud pressi- ja ringhäälinguvabaduse põhimõttega selles osas, mis kohustab usaldusühingut, mille täisosanikuks on osaühing ning mis tegutseb pressi, kirjastuse või ringhäälingu valdkonnas,

avaldama raamatupidamise aastaaruande ja tegevusaruande, eriti kui nende dokumentidega tutvuma õigustatud isikute ring pole piiratud?

3) Kas direktiiv 90/605 [...] on kooskõlas võrdse kohtlemise üldpõhimõttega, kui usaldusühing, mille täisosanik on osaühing, seatakse halvemasse olukorda võrreldes usaldusühinguga, mille täisosanikuks on füüsiline isik, kuigi GmbH & Co. KG võlausaldajad on osaühingu avalikustamise kohustusest tulenevalt paremini kaitstud, kui sellise usaldusühingu võlausaldajad, mille füüsilisest isikust täisosanikul pole avalikustamise kohustust?"

21 Kohtuasjas C-103/03 peatas Landgericht Hagen samuti menetluse ning esitas Euroopa Kohtule eeltoodud kolm eelotsuse küsimust, lisades neile esimese küsimusena:

„Kas Euroopa Ühendus võis direktiivi 90/605 [...] vastuvõtmisel toetuda EÜ asutamislepingu artikli 54 lõikele 1 koosmõjus lõike 3 punktiga g, kuigi nimetatud direktiiv annab dokumentidega tutvumise õiguse ka kolmandatele isikutele, kellel pole kaitset vajavat õigust ega huvi?"

22 Omavahelise seose tõttu liideti kohtuasjad C-435/02 ja C-103/03 määrusega ühiseks otsustamiseks.

Eelotsuse küsimused

23 Kuna vastuse esimesele küsimusele kohtuasjas C-103/03 saab täielikult tuletada 4. detsembri 1997. aasta otsusest kohtuasjas C-97/96: Daihatsu Deutschland (EKL 1997, lk I-6843) ning kuna ülejäänud kohtuasjas C-103/03, nagu ka kohtuasjas C-435/02 esitatud küsimustele vastamise osas ei teki põhjendatud kahtlusi, siis teatas Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtutele vastavalt oma kodukorra artikli 104 lõikele 3, et ta kavatseb teha asjas põhistatud määruse ning andis ühtlasi kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud pooltele võimaluse esitada sellekohaseid märkusi.

24 Kohtuasjas C-435/02 teatas nõukogu seepeale, et tal pole kohtu põhistatud määruse osas vastuväiteid. Kohtuasjades C-435/02 ning C-103/03 esitasid Zeitungsverlag ja H.-J. Weske aga vastuväiteid, viidates seejuures kirjalikes märkustes esitatud argumentidele. See ei sundinud aga Euroopa Kohut kavatsetud menetlusest loobuma.

Esimene küsimus kohtuasjas C-103/03

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma esimese küsimusega kohtuasjas C-103/03 teada, kas direktiiv 90/605 võidi osas, millest tuleneb, et igaühel on võimalus tutvuda direktiivis viidatud vormis asutatud äriühingute raamatupidamise aastaaruannete ja tegevusaruannetega, ilma et isik oleks kohustatud kaitset vajavat õigust või huvi põhjendama, seaduslikult EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti g alusel vastu võtta.

26 H.-J. Weske väidab, et EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktiga g kaitstavate kolmandate isikute ring hõlmab nii neid isikuid, kes on äriühinguga õiguslikult seotud, kui ka isikuid, kellel on alles plaanis end äriühinguga siduda, seega ka potentsiaalseid osanikke, töötajaid või võlausaldajaid.

27 Samas ei luba see säte defineerida kolmandate isikute ringi selliselt, et see hõlmaks igaühte, sõltumata isiku positsioonist. Kohtuasjas Daihatsu Deutschland tehtud otsuse aluseks olnud kolmanda isiku mõiste lai tõlgendus on kaheldav.

28 Siinkohal tuleb märkida, et vastuse sellele küsimusele saab otseselt tuletada kohtuasjas Daihatsu Deutschland tehtud otsusest, nagu nõukogu ja komisjon õigesti väidavad.

29 Vastavalt nimetatud otsuse punktidele 19 ja 20 räägitakse EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktis g tegelikult kolmandate isikute huvide kaitse eesmärgist üldises mõttes üksikuid gruppe eristamata ja välistamata, nii et antud artikli mõttes ei piirdu kolmanda isiku mõiste ainult äriühingu võlausaldajatega.

30 Sama otsuse punktis 21 on Euroopa Kohus tuvastanud, et asutamisvabaduse piirangute kaotamise eesmärki, mille saavutamine on EÜ asutamislepingu artikli 54 lõigete 1 ja 2 ebamäärase sõnastuse kohaselt nõukogu ja komisjoni ülesanne, ei piirata asutamislepingu artikli 54 lõikega 3, kuna seal on toodud üksnes antud eesmärgi saavutamiseks vajalike meetmete mitteammendav loetelu, nagu näitab ka artikli 54 lõikes 3 kasutatud sõna „eelkõige".

31 Lisaks väidab Euroopa Kohus sama otsuse punktis 22, et esimese äriühingudirektiivi artikkel 3, milles nähakse esiteks ette avaliku registri pidamine, kuhu kantakse kõik avaldamisele kuuluvad dokumendid ja andmed, ning teiseks igaühe õigus saada raamatupidamise aastaaruannetest koopia, kinnitab nimetatud direktiivi neljandas põhjenduses väljendatud soovi teha see informatsioon kättesaadavaks kõigile kolmandatele isikutele, kes ei ole kursis või ei saa olla piisavalt kursis äriühingu raamatupidamis- ja finantsalase olukorraga.

32 Samas punktis on Euroopa Kohus lisanud, et nimetatud soov väljendub ka neljanda äriühingudirektiivi põhjendustes, milles viidatakse vajadusele kehtestada ühenduses võrdväärsed miinimumnõuded finantsteabe suhtes, mida konkureerivad äriühingud peaksid avaldama (vt eriti kolmas põhjendus).

33 Seega nähtub kohtuasjas Daihatsu Deutschland tehtud otsusest selgelt, et esimese äriühingudirektiivi artiklis 3 sätestatud avalikustamise kohustus, millele viitab neljanda äriühingudirektiivi artikli 47 lõige 1 ja mida laiendati direktiiviga 90/605 teatud isikuühingu vormidele, nagu põhikohtuasjas kõne all olev äriühing, tähendab seda, et direktiivis viidatud vormis asutatud äriühingute raamatupidamise aasta-aruannete ja tegevusaruannetega on võimalus tutvuda igaühel, ilma et isik oleks kohustatud kaitset vajavat õigust või huvi põhjendama.

34 Lisaks nähtub sama otsuse punktidest 21 ja 22 selgelt, et ühenduse õigusakt, milles nähakse ette selline avalikustamise kohustus, võidi vastu võtta EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti g alusel, kuna nimetatud sättes, mis annab ühenduse seadusandjale laialdase pädevuse, räägitakse kolmandate isikute huvide kaitse eesmärgist üldises mõttes üksikuid gruppe eristamata ja välistamata, nii et kolmanda

isiku mõiste antud artikli mõttes hõlmab kõiki kolmandaid isikuid. Järelikult tuleb mõistet tõlgendada laialt, hõlmates sellega muuhulgas ka asjaomase äriühingu konkurente.

35 Seega tuleb esimesele küsimusele kohtuasjas C-103/03 vastata, et direktiiv 90/605/EMÜ võidi osas, millest tuleneb, et igaühel on võimalus tutvuda direktiivis viidatud vormis asutatud äriühingute raamatupidamise aastaaruannete ja tegevusaruannetega, ilma et isik oleks kohustatud kaitset vajavat õigust või huvi põhjendama, seaduslikult EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti g alusel vastu võtta.

Kaks esimest küsimust kohtuasjas C-435/02 ning teine ja kolmas küsimus kohtuasjas C-103/03

36 Esimese kahe küsimusega kohtuasjas C-435/02 ning teise ja kolmanda küsimusega kohtuasjas C-103/03, mida tuleb analüüsida koos, tahavad eelotsusetaotluse esitanud kohtud teada, kas direktiiv 90/605 on ühenduse õiguses sätestatud pressi- ja ringhäälinguvabaduse põhimõttega kooskõlas selles osas, millest tuleneb, et igaühel on võimalus tutvuda direktiivis viidatud vormis asutatud ja pressi, kirjastuse või ringhäälingu valdkonnas tegutsevate äriühingute raamatupidamise aastaaruannete ja tegevusaruannetega, ilma et isik oleks kohustatud kaitset vajavat õigust või huvi põhjendama.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

37 Zeitungsverlag ja H.-J. Weske väidavad, et direktiiv 90/605 koosmõjus neljanda äriühingudirektiivi artikliga 47 järgib legitiimset üldise huvi eesmärki, kuna direktiivis sätestatud avalikustamise kohustus kaitseb äriühingu osanikke, töötajaid ja võlausaldajaid.

38 Kõigi huvitatud isikute, sealhulgas ka konkurentide kaasamine dokumentidega tutvuma õigustatud isikute hulka kujutab endast aga kohatut koormamist, kuna äriühingul on õigustatud huvi, et teatud dokumendid jääksid konfidentsiaalseks. Seega pole direktiiv 90/605 ühenduse õiguses kehtiva kutsevabaduse põhimõttega kooskõlas ning järelikult on direktiiv kehtetu.

39 Lisaks väidavad Zeitungsverlag ja H.-J. Weske, et sõnavabadus kaitseb ühenduse õiguses tagatud põhiõigusena pressi- ja ringhäälinguettevõtjate kogu tegevust.

40 Direktiiv 90/605 ja neljas äriühingudirektiiv ei sätesta pressi- ja ringhäälinguettevõtete erikaitset ega vabasta neid vastavatest avalikustamise kohustustest ning seega on need direktiivid vastuolus sõnavabadusega.

41 Belgia valitsus väidab, et direktiivis 90/605 sätestatud raamatupidamise aastaaruannete avaldamise kohustus on õigustatud, kuna direktiivis viidatud vormis

asutatud äriühingute puhul on kolmandatel isikutel osaniku suhtes ainult piiratud regressiõigus, kuna osanik on piiratud vastutusega juriidiline isik.

42 Komisjon tugineb neljanda äriühingudirektiivi esimesele kolmele põhjendusele, millest tuleneb eelkõige, et raamatupidamise aastaaruande ja tegevusaruande avaldamist puudutavad sätted on vajalikud, kuna äriühingud, kelle kohta antud sätted kehtivad, annavad kolmandatele isikutele garantii ainult äriühingu vara ulatuses ning seega on vaja omavahel konkureerivatele ettevõtjatele kehtestada ühenduses võrdväärsed õiguslikud miinimumnõuded avaldamisele kuuluvate finantsandmete ulatuse osas.

43 Konkurentide kaasamine kõnealuste dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute hulka on vajalik ja kohane vahend mitte ainult osanike, vaid ka kolmandate isikute kaitse eesmärgi saavutamiseks, mis on sätestatud nii EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktis g vastavalt kohtuotsuses Daihatsu Deutschland toodud Euroopa Kohtu sellekohasele tõlgendusele kui ka nimetatud põhjendustes.

44 Komisjon lisab, et ühenduse õiguses sätestatud kutsevabaduse üldpõhimõtte kohta käiva küsimusega on käesoleval juhul hõlmatud ka pressivabaduse üldpõhimõttega seotud küsimus.

45 Nõukogu väidab, et direktiivi 90/605 näol pole tegemist ebaproportsionaalse ega talumatu riivega, mis rikuks kutsevabaduse põhiolemust.

46 Pealegi ei ole direktiivis 90/605 sätestatud avalikustamise kohustus kuidagi vastuolus pressivabadusega, mis on eelkõige sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10, kuna see ei puuduta mingil määral informatsiooni või ideede sisu, mida direktiiviga hõlmatud äriühing peaks avalikustama.

Euroopa Kohtu vastus

47 Kõigepealt tuleb märkida, et küsimus, kas põhikohtuasjas kõne all olevatele äriühingutele pandud avalikustamise kohustus on kooskõlas sõnavabadusega, on hõlmatud küsimusega, kas need kohustused on kookõlas kutsevabadusega. Nimetatud kohustused kehtivad nimelt kõigile ettevõtjatele sõltumata nende tegevusvaldkonnast. Pealegi puudub neil piisavalt otsene ja konkreetne seos sõnavabaduse alla kuuluva tegevusega. Tegemist on seega sätetega, mis puudutavad asjaomaseid äriühinguid sõltumata nende majandustegevusest.

48 Euroopa Kohus on otsustanud, et nii omandiõigus kui ka kutsevabadus kuuluvad ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka. Vastavalt sellekohasele kohtupraktikale võib nimetatud õiguste teostamist piirata, kui piirangud on kooskõlas ühenduse üldise huvi eesmärkidega ega kujuta endast vastava eesmärgi saavutamise osas ebaproportsionaalset ja talumatut riivet, mis rikuks nimetatud õiguste põhiolemust (vrd 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-280/93: Saksamaa *v.* nõukogu, EKL 1994, lk I-4973, punkt 78, ja 10. juuli 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-20/00 ja C-64/00: Booker Aquaculture ja Hydro Seafood, EKL 2003, lk I-7411, punkt 68 ning seal viidatud kohtupraktika).

49 Sellest lähtudes näib avalikustamise kohustusest tulenev piirang, eelkõige kui piiratakse ettevõtja õigust salastada võimaliku tundliku sisuga andmed, õigustatud isegi siis, kui põhikohtuasjas kõne all olev avalikustamise kohustus mõjutaks vahetult ja oluliselt kutsevabadust.

50 Vastavalt neljanda äriühingudirektiivi esimesele kolmele põhjendusele järgivad direktiivis viidatud vormis asutatud kapitaliühinguid puudutavad avalikustamise sätted EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktist g tulenevat üldise huvi kahekordset eesmärki: esiteks kaitsta kolmandaid isikuid ainult äriühingu vara ulatuses vastutava äriühinguga seotud finantsriskide eest ning teiseks kehtestada ühenduses omavahel konkureerivatele äriühingutele õiguslikud miinimumnõuded avaldamisele kuuluvate finantsandmete ulatuse osas.

51 Direktiivi 90/605 ülesanne on vastavalt selle esimesele viiele põhjendusele lõpetada praktikas selline olukord, kus õiguslikust regulatsioonist hiilitakse kõrvale, luues suurel hulgal ja järjest enam isikuühinguid, mille täisosanikeks on kapitaliühingud, hoidmaks seeläbi kõrvale nendele äriühingutele kehtivast avalikustamise kohustusest, s.t olukord, mis on vastuolus neljanda äriühingudirektiivi ülalmainitud eesmärgiga kaitsta kolmandaid isikuid ainult äriühingu vara ulatuses vastutavate äriühingutega seotud finantsriskide eest.

52 Järelikult on direktiivis 90/605 sätestatud meetmed tõepoolest kooskõlas EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti g eesmärkidega ning ühtlasi ka käesoleva määruse punktis 48 viidatud ühenduse üldise huvi eesmärgi kohta käiva kohtupraktikaga.

53 Nimetatud avalikustamise sätetest tuleneva kohustusega seotud võimalik kahju näib olevat suhteliselt piiratud. On vähe usutav, et need sätted võiksid mõjutada asjaomaste äriühingute vahelist konkurentsi, nagu see oli eespool viidatud 5. oktoobri 1994. aasta otsuse aluseks olnud kohtuasjas Saksamaa *v.* nõukogu (punkt 81).

54 Seda hinnangut kinnitab ka neljas äriühingudirektiiv, eelkõige selle artiklid 11, 27 ja 44–47, mis näevad ette võimaluse piirata esiteks informatsiooni hulka, mis peab olema toodud teatud suurusjärgust väiksemate äriühingute raamatupidamise aastaaruannetes ja tegevusaruannetes, ning teiseks nende äriühingute aruannete avaldamist. Lisaks peab sama direktiivi artikkel 45 takistama, et teatud andmete avalikustamine kahjustaks oluliselt asjaomaseid ettevõtteid.

55 Lisaks on vastavalt direktiivi artiklile 46 võimalik tegevusaruandes toodud andmeid üldistada, nii et vastupidi Zeitungsverlag'i ja H.-J. Weske väidetele pole tarvis detailselt esitada teatud tundliku sisuga andmeid, millest nähtuvad nt hinnakalkulatsiooni alused.

56 Pealegi sisaldavad direktiivis 90/605 viidatud isikuühingute kapitaliühingust täisosanike, nagu seda on põhikohtuasjas GmbH & Co. KG, raamatupidamise aastaaruanded, antud juhul siis osaühingu aastaaruanded, üksnes asjaomase osaniku olukorda kajastavaid andmeid, mitte aga isikuühingu olukorra kohta käivaid andmeid. Seega ei muutu viimatinimetatud äriühingu raamatupidamise aastaaruande avaldamine sellega seoses üleliigseks.

57 Lisaks on direktiivi 90/605 artikli 1 punktiga 4 neljandasse äriühingudirektiivi sisse viidud artikli 57a alusel võimalik selliseid isikuühinguid, nagu seda on põhikohtuasjas kõne all olev GmbH & Co. KG, avalikustamise kohustusest vabastada, kui nende aruanded kuuluvad avaldamisele koos mõne täisosaniku aruannetega või kui need aruanded on hõlmatud äriühingute grupi konsolideeritud aruannetega.

58 Antud tingimustel pole selliste isikuühingute, nagu seda on põhikohtuasjas kõne all olev GmbH & Co. KG, raamatupidamise aastaaruannete ja tegevusaruannete avalikustamise kohustuse näol tegemist ebaproportsionaalse ja talumatu riivega, mis rikuks kutsevabaduse olemust.

59 Eeltoodust lähtudes tuleb kahele esimesele küsimusele kohtuasjas C-435/02 ning teisele ja kolmandale küsimusele kohtuasjas C-103/03 vastata nii, et nende küsimuste uurimisel ühenduse õiguse kutsevabaduse ja sõnavabaduse üldpõhimõtete valguses ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 90/605 kehtivust.

Kolmas küsimus kohtuasjas C-435/02 ja neljas küsimus kohtuasjas C-103/03

60 Kolmanda küsimusega kohtuasjas C-435/02 ja neljanda küsimusega kohtuasjas C-103/03 tahavad eelotsusetaotluse esitanud kohtud teada, kas direktiiv 90/605 on

võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas, kui see kohustab usaldusühingut, mille kõik täisosanikud on osaühingud, avalikustama raamatupidamise aastaaruande. Sellised äriühingud on ebasoodsamas olukorras võrreldes usaldusühingutega, milles vähemalt üks täisosanik on füüsiline isik ning millel puudub avalikustamise kohustus, kuigi esimesena nimetatud äriühingute võlausaldajad on paremini kaitstud kui viimati nimetatud äriühingute võlausaldajad, sest esimesena nimetatud äriühingute osanikel on osaühinguna avalikustamise kohustus, füüsilistel isikutel seda aga pole.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

61 Zeitungsverlag ja H.-J. Weske väidavad, et avalikustamise sätted kohtlevad oluliselt ebavõrdselt usaldusühinguid, milles vähemalt üks täisosanik on füüsiline isik, ja usaldusühinguid, milles kõik täisosanikud on osaühingud, nagu nt GmbH & Co. KG, ning et selline olukord kahjustab oluliselt viimatinimetatud usaldusühinguid.

62 Nõukogu väidab, et direktiivi 90/605 esimesest kolmest põhjendusest nähtub, et antud direktiiv peaks täitma neljanda äriühingudirektiivi sätetest tuleneva lünga, mis on seadusandja arvates vastuolus viimatinimetatud direktiivi mõtte ja eesmärgiga, kuna järjest kasvav hulk selliseid äriühinguid nagu põhikohtuasjas kõne all olev usaldusühing ei allu avalikustamise kohustusele, kuigi nende võlausaldajad saavad oma nõuded esitada üksnes osaühingust täisosaniku vastu, kes aga vastutab vaid ühingu vara ulatuses.

63 Kolmandate isikute jaoks on oluline vahe selliste usaldusühingute ning usaldusühingute vahel, milles vähemalt üks täisosanik on füüsiline isik, kes vastutab äriühingu võlgade eest kogu oma varaga.

64 Asjaolu, et usaldusühingutele nagu GmbH & Co. KG, milles kõik täisosanikud on osaühingud, on pandud avalikustamise kohustus, teistel usaldusühingutel see kohustus aga puudub, on seega objektiivselt õigustatud.

65 Komisjon viitab samale objektiivsele erinevusele erinevate usaldusühingute vahel ning järeldab sellest, et direktiiv 90/605 pole diskrimineeriv.

Euroopa Kohtu vastus

66 Kõigepealt tuleb silmas pidada, et ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluv üldine võrdse kohtlemise põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei koheldaks erinevalt ega erinevaid olukordi ühetaoliselt, kui selline kohtlemine ei ole objektiivselt põhjendatud (vt eelkõige 9. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-304/01: Hispaania *v.* komisjon, EKL 2004, lk I-7655, punkt 31).

67 Käesoleva määruse punktist 51 tuleneb, et direktiivis 90/605 tehtav vahe seal viidatud usaldusühingute — nagu GmbH & Co. KG — ning usaldusühingute vahel,

milles vähemalt üks täisosanik on direktiivi rakendusalast välja jääv füüsiline isik, põhineb argumendil, et esimesena nimetatud äriühingute puhul on kolmandate isikute jaoks kaudselt tegemist samasuguse riskiga nagu neljanda äriühingudirektiiviga hõlmatud kapitaliühingute puhul, kuna need äriühingud vastutavad kolmandate isikute ees üksnes äriühingu vara ulatuses, samas kui viimatinimetatud usaldusühingute puhul on see teisiti.

68 Direktiiv 90/605 lähtub samast loogikast nagu neljas äriühingudirektiiv, üritades takistada viimasest kõrvalehoidmist ning olles selles suhtes selgelt aktsessoorne. Selles mõttes täiendab direktiiv 90/605 neljandat äriühingudirektiivi, tagades, et piiratud vastutusest tulenev eelis, mida mõned äriühinguvormid kasutavad, oleks seotud kolmandate isikute huvide kaitseks sobiva avalikustamise kohustusega.

69 Direktiivis 90/605 tehtav vahe käesoleva määruse punktis 67 nimetatud usaldusühingu liikide vahel, määratlemaks neljanda äriühingudirektiivi ja sellest direktiivist tuleneva avalikustamise kohustuse rakendusala, on seega direktiivi 90/605 ning neljanda äriühingudirektiivi ühe olulise eesmärgi — nimelt kolmandate isikute huvide kaitse — seisukohalt objektiivselt põhjendatud.

70 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla ka eelotsusetaotluse esitanud kohtute poolt nimetatud asjaolu, et direktiivis 90/605 viidatud usaldusühingute võlausaldajad on juba kaitstud, kuna ühingu osanikel on osaühingutena nagunii neljandas äriühingudirektiivis ette nähtud avalikustamise kohustus, samas kui füüsilistele isikutele see kohustus ei kehti.

71 Nagu eespool käesoleva määruse punktis 56 on tuvastatud, sisaldavad direktiivis 90/605 viidatud isikuühingute kapitaliühingust täisosanike, nagu seda on põhikohtuasjas GmbH & Co. KG, raamatupidamise aastaaruanded, antud juhul siis osaühingu aastaaruanded, üksnes asjaomase osaniku olukorda kajastavaid andmeid, mitte aga isikuühingu olukorra kohta käivaid andmeid.

72 Kõike eeltoodut arvestades ei selgu, et direktiiv 90/605 rikuks võrdse kohtlemise põhimõtet.

73 Eeltoodust lähtudes tuleb kolmandale küsimusele kohtuasjas C-435/02 ja neljandale küsimusele kohtuasjas C-103/03 vastata nii, et nende küsimuste uurimisel võrdse kohtlemise põhimõtte valguses ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 90/605 kehtivust.

Kohtukulud

74 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega kaasnenud kohtukulusid, v.a põhikohtuasja poolte kohtukulusid, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Nõukogu 8. novembri 1990. aasta direktiiv 90/605/EMÜ, millega on muudetud direktiivi 78/660/EMÜ raamatupidamise aastaaruannete kohta ning direktiivi 83/349/EMÜ konsolideeritud aastaaruannete kohta nende direktiivide reguleerimisala suhtes, võidi osas, millest tuleneb, et igaühel on võimalus tutvuda direktiivis viidatud vormis asutatud äriühingute raamatupidamise aastaaruannete ja tegevusaruannetega, ilma et isik oleks kohustatud kaitset vajavat õigust või huvi põhjendama, seaduslikult EÜ asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti g (muudetuna EÜ artikli 44 lõike 2 punkt g) alusel vastu võtta.**

2. **Kahe esimese küsimuse uurimisel kohtuasjas C-435/02 ning teise ja kolmanda küsimuse uurimisel kohtuasjas C-103/03 ühenduse õiguse kutsevabaduse ja sõnavabaduse üldpõhimõtete valguses ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 90/605 kehtivust.**

3. **Kolmanda küsimuse uurimisel kohtuasjas C-435/02 ja neljanda küsimuse uurimisel kohtuasjas C-103/03 võrdse kohtlemise põhimõtet arvestades ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 90/605 kehtivust.**

Allkirjad.